

BESLUT
2019-06-19 Ärendenr:
NV-02872-19

Beslut om betydande miljöpåverkan

Beslut

Naturvårdsverket beslutar med stöd av 6 kap. 7 § miljöbalken att handlingsplanen för invasiva arters spridningsvägar inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Bakgrund

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för att ta fram en handlingsplan för prioriterade spridningsvägar av invasiva främmande arter enligt artikel 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken ska en myndighet som upprättar eller ändrar en plan som krävs i lag eller annan författning göra en strategisk miljöbedömning om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Handlingsplanen för spridningsvägar är en sådan plan som krävs i lag eller annan författning. Myndigheterna har därmed undersökt om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan samt samrått i frågan med berörda myndigheter.

Havs- och vattenmyndigheten har i beslut den 17 juni 2019 (ärende nr 02135-2019) bedömt att handlingsplanen för invasiva arters spridningsvägar inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Skäl

Aktuella bestämmelser

Enligt 6 kap. 5 § miljöbalken ska en myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning undersöka om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, om

1. frågan om betydande miljöpåverkan inte är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 4 §, eller
2. planen, programmet eller ändringen inte omfattas av undantaget i 3 § andra stycket.

Enligt 6 kap. 6 § miljöbalken ska undersökningen innebära att myndigheten eller kommunen

1. identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan, och
2. samråder i frågan om betydande miljöpåverkan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, om myndigheten eller kommunen inte redan i identifieringen kommer fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras.

Av 6 kap. 7 § miljöbalken följer att myndigheten eller kommunen efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan och göras tillgängligt för allmänheten.

Av 5 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) framgår vilka omständigheter en undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken ska utgå ifrån.

Naturvårdsverkets bedömning

Omständigheter enligt 5 § miljöbedömningsförordningen som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan

I vilken utsträckning anger planen förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftförhållanden eller genom att fördela resurser?

Planen anger inte förutsättningar för verksamheter eller åtgärder enligt ovan.

I vilken utsträckning har planen betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför?

Enligt havsmiljöförordningen ska Havs- och vattenmyndigheten besluta om ett åtgärdsprogram för Nordsjön respektive Östersjön. Programmet ska innefatta de åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön i myndighetens föreskrifter HVMFS 2012:18. En av åtgärderna, ÅPH 3 innebär att Havs- och vattenmyndigheten ska utveckla ett nationellt varnings- och responssystem för tidig upptäckt av nya invasiva främmande arter samt hanterings- och beredskapsplaner för dessa. Denna hanteringsplan för spridningsvägar kan få betydelse för detta arbete genom att lyfta de mest relevanta spridningsvägarna.

I vilken utsträckning har planen betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt?

Handlingsplanen har till syfte att minska spridningen och risken för spridning av invasiva främmande arter. Detta genom att öka medvetenheten om spridningen av invasiva främmande arter och deras miljöpåverkan, minska kontaminering av importerade varor från tredje länder samt stärka gränskontrollen mot invasiva främmande arter. Vi bedömer att planen har en betydelse för att främja en hållbar utveckling, men inte i en sådan utsträckning att det talar för en betydande miljöpåverkan.

I vilken utsträckning har planen betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen?

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har en skyldighet att ta fram en handlingsplan enligt artikel 13 i förordning (EU) nr 1143/2014. Handlingsplanen kan indirekt även sägas ha betydelse för möjligheten att kunna följa de miljö kvalitetsnormer för havsmiljön som Havs- och vattenmyndigheten tagit fram genom underlättande av genomförande av åtgärdsprogrammet, se ovan. Genom att prioriterade spridningsvägar identifieras och åtgärder relaterade till dessa föreslås, tas också ett steg mot att effektivt kunna motverka introduktioner även av andra arter än invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Detta kan ha påverkan på olika delar av miljön och miljölagstiftningen, exempelvis gällande skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken och artskydd enligt 8 kap. miljöbalken. Detta gäller både för vattenlevande och landlevande arter. Vi bedömer att planen har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen, men inte i sådan utsträckning att det talar för en betydande miljöpåverkan.

Miljöproblem som är relevanta för planen

Invasiva främmande arter är sådana arter som har introducerats med människans hjälp över naturliga barriärer för att sedan utgöra ett hot mot ekosystem och den biologiska mångfalden. Dessa arter sprids oavsiktligt med människans hjälp utifrån ett antal olika spridningsvägar, exempelvis på fartyg som transporterar varor över hela världen där djur och växter följer med i lastrum, ballastvatten eller på skrov. Handlingsplanen tar fram nationella åtgärder mot dessa. Eftersom det i grunden handlar om allvarliga miljöproblem som är relevanta för planen anser vi att dessa talar för en betydande miljöpåverkan.

De sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper

Eventuella miljöeffekter som kan uppkomma är positiva till följd av en mindre risk för spridning av invasiva främmande arter till och inom Sverige. Detta är dock en indirekt effekt till följd av andra aktörers åtaganden och åtgärder, vilket talar emot en betydande miljöpåverkan.

Möjlighet att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna

Omständigheten är inte relevant eftersom miljöeffekterna bedöms vara positiva.

Miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper

Eventuella miljöeffekter skulle främst uppstå i Sverige. Viss positiv effekt till närliggande grannländer kan dock antas i och med minskad spridning av särskilt spridningskraftiga arter från Sverige. Sammantaget gör Naturvårdsverket och

Havs- och vattenmyndigheten bedömningen att miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper är små, vilket talar emot en betydande påverkan.

Miljöeffekternas omfattning

Introduktionen av färre nya invasiva främmande arter skulle innebära en positiv effekt på den biologiska mångfalden i Sverige, dels för att (1) undvika en ökad belastning till följd av nya introduktioner men även (2) underlätta återställandeåtgärder i svensk natur till följd av en minskad spridning av invasiva främmande arter. Dock är konkreta effekter direkt relaterade till handlingsplanen svåra att uppskatta.

Riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter

Omständigheten är inte relevant då planen är utformad på en strategisk nivå och inte omfattar specifika lösningar utan endast kommunikativa åtgärder, samråd och samverkan.

Det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen

Det finns inget särskilt utpekat geografiskt område för handlingsplanen utan den gäller för hela Sverige. Idag är miljöstatus inte god med avseende på främmande arter, så miljöstatusnormen god miljöstatus (17 § havsmiljöförordningen) följs inte, vilket gör detta arbete angeläget. Det kan bidra till en positiv påverkan på miljön. Övriga aspekter bedömer vi att de inte är relevanta för handlingsplanen, vilket talar emot en betydande miljöpåverkan.

Påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt

Viss positiv påverkan på skyddade områden kan uppstå till följd av aktörers förändrade beteenden av de åtgärder som ingår i planen i och med en minskad spridning av invasiva främmande arter. Dock omfattar planen inte specifika lösningar eller åtaganden gällande arbete i skyddade områden, vilket talar emot en betydande miljöpåverkan.

Naturvårdsverkets sammantagna bedömning i frågan om betydande miljöpåverkan

Naturvårdsverket konstaterar att de miljöeffekter som förväntas uppkomma till följd av handlingsplanen för invasiva arters spridningsvägar sker till följd av ett genomförande av de åtgärdsförslag som framgår av planen. Det rör sig i första hand om positiva effekter. De föreslagna åtgärderna, huvudsakligen i form av vägledning och informationskampanjer syftar till att öka medvetenheten, minska risken för kontaminering av importerade varor samt säkra gränskontroller. De miljöeffekter som kan uppstå sker sedan indirekt genom förändrat agerande hos mottagarna av information eller vägledning enligt handlingsplanen. Eftersom arbetet genomförs för första gången är dock uppskattningen av effekter svår att göra. En förnyad bedömning kommer att göras när handlingsplanen görs om eller kompletteras. Mot denna bakgrund anser Naturvårdsverket att det inte finns skäl att anta att planen i sig medför betydande miljöpåverkan.

Beslut har fattats av biträdande avdelningschefen Gunilla Ewing Skotnicka

Vid den slutliga handläggningen har deltagit Maria Widemo enhetschef, föredragande, Maria Sjö, projektledare, Johan Linnander, handläggare samt Gabriella Modin, jurist.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter

Detta beslut får enligt 6 kap. 8 § miljöbalken inte överklagas särskilt.